

Eene uitneemende helpster der zending.

<https://hdl.handle.net/1874/355757>

[Eene uitnemende
helpster der zending]

In Zuid-afrika is men omstreeks kersmis druk bezig met het inzamelen van den oogst. Op de zendingposten rust men des zondags van dezen arbeid. Ook te Silo, een zendingpost der Broedergemeente, in het destijds nog onafhankelijke Kafferland, waren een aantal zielen verblijd in hunnen Heer en tot aan den avond had de plaats aan zijnen naam, die *rust* beteekent, beantwoord.

Voor het ingaan van den nacht wilde de kleine gemeente nog den hoogsten vrede genieten, die ons hier beneden bereid is. Zij zouden het heilig avondmaal vieren. Het uur van het feest was bijna aangebroken, toen er in de kralen der Kaffers, die op den zendingspost woonden, plotseeling een geweldig leven ontstond, dat iedereen, die het hoorde, maar al te wel bekend was en hem in de grootste ontsteltenis bragt. Het was dat onaangename onrustige wilde gefluit, waarmee de daar wonende heidenen hunne vechtpartijen gewoon zijn aan te vangen. Nu was ook in het stille vreedzame zendelinghuis de rust geweken; want nu was het zaak om op eene andere wijze vrede te stichten. De zendeling kende zijne menschen. Bij de gemengde bevolking kwam het ligt tot een bloedigen strijd, en de vechtende

partijen uit elkander te brengen was zwaar, maar echter niet onmogelijk. Daarom liep de zendeling met eenige mannen en vrouwen zoo spoedig mogelijk naar de plaats, waar de meeste menschen bij elkander stroomden. De twist was reeds lang aan den gang. Het wilde geschrei der woede, het ontzettende gekrijt van den doodsangst, het krijschende gefluit als krijgsmuziek, daarbij de bijzondere toon der slingerende kirri's (1), de strijders met hunne lange stokken in de eene hand, in de andere hun bundel pijlen, twee partijen in het volle gevecht, niet weinigen met diepe bloedige wonden, zoodat het bloed van het zwarte gezigt en het zwarte lijf afvloeyde, dit alles gaf een tooneel, dat met het feest, hetwelk de christenen hoopten te vieren, in scherpe tegenspraak was, even alsof zij eenen blik sloegen uit den hemel in de hel.

De vrouw, die als tolk diende te Silo, WILHELMINA STOMPJE, was mede toegelopen om te helpen. Zij deed dit met goed gevolg. Zij trad onder anderen een man te gemoet, die haar toeschreeuwde: „Wat hebt gij met mij te doen, ik vrees voor geen mensch.” Haar antwoord was: „Vreest gij dan ook den alwetenden God niet, voor wien zulke dingen een gruwel zijn?” Daar-

(1) Een Kaffersch wapentuig.

mede ontwapende zij den woedenden man; hij zeide half luid: „God alleen vrees ik,” en wierp daarmee zijn kirri weg. Langzamerhand kwam het zoover, dat beide partijen van elkander gescheiden werden. De zendeling was echter zoo ontroerd, dat het hem onmogelijk was het heilige Avondmaal te genieten. Terwijl de kleine gemeente het gebruikte, wandelde hij tusschen de hutten zijner Kaffers als een schildwacht op en neder, opdat het rustig zou blijven. WILHELMINA was niet bij hem, zij woonde het feest rustig bij.

WILHELMINA was reeds langer op Silo dan broeder BONATZ. Zij had in 1828 den post mede helpen vestigen, maar behoorde reeds verscheidene jaren vroeger der zending toe. Op den zendingpost Enon, in het oostelijk gedeelte der Kaapkolonie, was zij ook vrouwelijke tolk geweest. Wanneer zij was geboren, hoe zij met de zending der Broedergemeente in aanraking was gekomen, door wien zij gedoopt is geworden - dit alles heb ik niet te weten kunnen komen. Dit echter weten wij, dat zij eene ver gevorderde christin was. Haar hart vloeyde steeds over van lof en dank aan den Heer. Vooral brandde reeds lang voor zij naar den zendingspost Silo toog, de begeerte in haar als een vuur, dat zij toch verwaardigd worden mogt aan de bekeering van hare

landslieden eenmaal krachtig deel te nemen. Want toen de Broedergemeente nog niet aan de zending onder de Kaffers dacht, was op de posten Gnadenthal en Enon deze haar wensch algemeen bekend. En daar eene Christin alles, wat zij wenscht, brengt voor een troon, van welken nooit iemand ledig terugkomt, zoo was het Gods hand, die haar den weg tot de heerlijkste vervulling baande.

Het eerste uitzigt daartoe opende zich voor de vrome Kafferin, toen in het midden van het jaar 1827 broeder HALLBECK uit Gnadenthal, de voorstander van de Zuid-afrikaansche zending der Broedergemeente, in Enon aankwam, en het van hem bekend werd, dat hij zich op eene onderzoekingsreis naar het vrije Kafferland bevond, waar een nieuwe post zou worden aangelegt. In April was namelijk te Gnadenthal een brief aangekomen, waarin de Engelsche regering bekend maakte, dat een hoofdman der Kaffers, BAUANA genaamd, aan gindsche zijde der oostelijke grenzen gevestigd, zich tot den naastbij wonenden landdrost gewend had met het verzoek om leeraars. Zijn verzoek werd aan de broeders medegedeeld, met bijvoeging, dat het der regering aangenaam zijn zou, wanneer zij daartoe besloten. Daarop had men te Gnadenthal geoordeeld, dat zulk

een aanbod niet dadelijk mogt worden afgewezen.

Het naderende koude jaargetijde was buitendien tot eene reis geschikt, en zoo was de ijverige voorstander naar Enon opgebroken om te zamen met een daar wonenden zendeling en eenige zijner landslieden de bedoelde onderzoeking te doen. Dit alles klonk in de ooren der Kafferin als eene blijde tijding, en het stond bij haar vast: wanneer uit dien post in het Kafferland iets wordt, zoo vergezel ik de leeraars in het land mijner vaders. Voorloopig ging zij nog niet mede. Buiten den zendeling FRITSCH en eenen Hottentot, die de ossen moest drijven, werden twee mannen als tolken van Enon medegenomen. Met den als voor hen gekozen dagtekst: „Zie, ik ben met u, en ik zal u behoeden overal waar gij heuen trekken zult (1),” ging de karavaan op weg. Toen zij de rivier aan de grenzen overgetrokken waren, zagen zij met vreugde een schoon land voor hunne oogen liggen, als een groen tapijt. Het gansche land was eene groote weide gelijk. De ontmoeting met het volk was in het begin vriendelijk genoeg. Toch wist men hoe veel daarop te rekenen viel en spoedig bleek hoe ver het met die vriendelijkheid ging. De woonplaats van den hoofdman BAUANA naderende vond men de dalen meer be-

(1) Gen. XXVIII: 15.

volkt, en uit menige kraal vergezelden velen uren lang den wagen. Dat had echter zijne natuurlijke reden; de hoop op een geschenk lag bij hen op den achtergrond. De uitslag van het onderzoek was, dat men tot het vestigen van een zendingspost besloot. Daarbij gewaagden Schotsche zendelingen, die reeds onder de Kaffers werkzaam waren, vooral van de moeilijkheid der taal en de noodzakelijkheid om zich althans in den beginne van een tolk te bedienen.

Nu was de tijd gekomen, waarop de lang gekoesterde wensch van WILHELMINA zou vervuld worden. Wederom begaf men zich van Enon op weg en nu met een talrijk reisgezelschap. Zeventien kleurlingen, groot en klein, sloten zich aan de twee blanke leeraars aan, die voor den nieuwen post bestemd waren; WILHELMINA en haar man waren mede onder het gezelschap. Hoeveel moet er in haar gemoed zijn omgegaan, toen zij haar vaderland naderde. De aanblik der haar bekende bergen, de klank der liefelijke moedertaal verrukten haar hart, dat zoo warm voor die arme menschen klopte, onder welke de zendelingen zich nu waagden. Het was inderdaad een waagstuk en een zeer gewigtige stap, dat de Zuid-afrikaansche zending in het vrije Kafferland binnendrong. Men ging duizend gevaren te gemoet. Eene

vruchtbare waterrijke streek lag niet ver van daar aan de Klipplaatrivier. Daar wenschten de zendingen dat de hoofdman hun zou vergunnen zich te vestigen. Deze vergunning volgde na vele moeilijke pogingen, en het was op den twintigsten Mei, dat zij met pak en zak op de plaats aankwamen waar de zending zou worden gevestigd. De kleine schaar was zeer bewogen. De zendelingen, WILHELMINA, de medegenomen Christenen uit de Hottentotten verklaarden naderhand niet geweten te hebben wat zij op dezen oogenblik gevoeld hadden.

Nadat het trekvee uitgespannen was, kwamen zij onder den vrijen hemel op eene daartoe geschikte plaats te zamen. Een der zendingen hield tot de kleine gemeente eene aanspraak en toen vielen zij allen op de knieën en bragten hunnen trouwen Heer den ootmoedigsten dank toe, dat Hij hen gelukkig tot hiertoe gebragt had, op de reis voor alle moeilijkheid had bewaard en nu hun eene plaats beschikt had, waar zij voor Hem eene gemeente zouden winnen. Wij bevalen, — dat zijn de laatste woorden van het berigt, — onzen liefdevollen Heer het geheele ons vertrouwd werk onder het gevoel van den vrede Gods en met de vaste hoop, dat de Heiland zich uit dit volk een loon voor zijne smarten zou verzamelen.

Het duurde niet lang, dat men zoo wel met het uitwendige als met het inwendige van den arbeid op eenen geregelden gang kwam. Het verkeer met het volk ging door de meegebragte tolken. Dat was wel een gebrekkige noodhulp. Toch was het zoo goed dat zij hen hadden en dus geene onreine kanalen behoeften te gebruiken, maar zich van zulke menschen konden bedienen, die regt verstonden wat zij verder moesten geven. Welk een voordeel was het vooral, dat zij in WILHELMINA eene vrouwelijke tolk bezaten. Want het ligt voor de hand, hoe zwaar het den zendeling zijn moet, wanneer hij door een man het vrouwelijk geslacht moet toespreken. Zeker zullen de broeders erkend hebben, welk een groot geschenk de Heer in zijne genade hun bij hun werk in deze vrouw had geschonken. De Heer had dezen zegen aan de eerstelingen der broederzending in Kafferland gegeven, en men kon reeds vooruit verzekerd zijn, dat men het aan den bloei der vestiging en aan de wijze van hare ontwikkeling zou kunnen merken, welke belangrijke hulp haar van den aanvang af was geschonken.

Het eerste, wat zij deed, was de oprigting eener school voor Kaffermeisjes. De poging gelukte. De kinderen gewenden zich aan haar en het onderwijs kon voortgezet worden.

WILHELMINA was eigenlijk eene onderwijzeres die niet voor haar beroep was gevormd, en daar de onderwijzeressen, vooral de schoolonderwijzeressen, niet uit den hemel vallen, zou het haar wel dienstig geweest zijn, indien zij nog eenige vorming had kunnen hebben. Daartoe deed zich een middel op. Een der zendelingen der Broedergemeente bezocht zeer spoedig den Engelschen zending te Tschomic en woonde daar ook de schooluren bij. Wanneer er gespeld werd, trof het hem, dat verscheidene letters zeer kort uitgesproken werden en op een andere manier dan WILHELMINA het gewoonlijk deed. Hij vroeg daarvan de oorzaak en vernam, dat dit eene eigenaardigheid was in de spraak der Kaffers, en dat het noodig was, dat men zich met de grootste nauwkeurigheid aan de juiste uitspraak hield. In het vervolg van het gesprek werd het aanbod gedaan, dat WILHELMINA met haren man van Silo zou komen, opdat zij gelegenheid zouden hebben zich met de manier van onderwijzen bekend te maken. Zou men dit vriendelijk aanbod niet terstond hebben aangenomen? De school van WILHELMINA trad althans na dien tijd een tijdperk in van nieuwen bloei.

Na eenige jaren kwam de zending BONATZ, aan wiens zorg de jonge gemeente werd toevertrouwd, aan het hoofd der school. Uit zijne

vroegste brieven kunnen wij besluiten hoe zeer WILHELMINA den weg voor hem had bereid. Hij schrijft vooreerst, dat hij den Heer nooit genoeg kan danken, dat het met het onderrigt der jongens en meisjes boven alle verwachting goed ging. De kinderen, zoo gaat hij voort, komen van zelf, zonder daartoe door de ouders aangespoord te worden, in de school, en hun aantal is gewoonlijk van veertig tot vijftig, ook wel zestig. Wanneer de schoolklok wordt geluid, zoo is het een lust om te zien, hoe de kleine zwarten van alle kanten toestroomen. Het „Onze Vader” bid-den zij in hunne taal zonder fout, achttien zijn aan het spellen en drie kunnen bijna lezen. Welk een klappen, knallen en sissen van zooveel tongen, in de zeer vreemde taal! En dat moet men leeren; wie met zijne tong niet op allerlei wijs weet te klappen, zal nooit de Kaffertaal leeren, daar, door de verscheidenheid der verschillende toonen, één woord dikwijls twee of drie verschillende beteekenissen krijgt. Met mijn leeren gaat het wel langzamer dan ik zou wenschen. Toch ben ik dankbaar dat de Heer mij zoo ver heeft geholpen, dat ik zoo wat begin te spreken.”

Op eene andere plaats zegt hij: „Één jongen leest in deze zeer eigenaardige taal zeer goed, twintig spellen juist en bijna al deze kinderen kennen

bijbelspreuken en liederen van buiten. Ik was zeer voldaan over de beantwoording der vragen uit den Kafferschen katechismus. Zoo dikwijls als wij uitgaan, hetzij langs de rivier, waaruit de kinderen water halen, hetzij in het veld, overal hooren wij hen bijbelspreuken en liederen opzeggen en zamen spreken over hunne lieve school, zoo als zij ze noemen. Dikwijls vraag ik mij zelve af: „zijn dit waarlijk kinderen der wilde Kaffers?” Zeker liefelijke vruchten. En WILHELMINA zag zonder twijfel met stillen dank op hare stichting neder en prees den Heer, die haar zulk een zegen verleende.

Maar Hij bewees nog meer genade. Zeer spoedig ging het licht vooral daardoor op, dat de hoofdman BAUANA in zijne ware gedaante openbaar werd. In het begin toonde hij zich de goede zaak zeer genegen en liet hij er zich zelf over uit hoe het met zijne zeven vrouwen zou gaan, wanneer hij zich zou laten doopen. Zij lagen hem evenwel niet zeer naauw aan het hart, want hij bood onder anderen aan WILHELMINA eene van haar te koop aan; hij wilde slechts eene koe voor haar hebben. Weldra werd het echter openbaar dat hij zich met de grofste leugens ophield. WILHELMINA was moedig genoeg om hem eens voor te houden, hoe hij zoo kon liegen en

toch te gelijker tijd het voornemen kon hebben zich te bekeeren. Hij antwoorde daarop: „Men kan niet leven zonder te liegen.” Dat was voor een Kaffer zeer openhartig, maar ook zeer beteekenend voor al het volk, dat zich op Silo en in zijne nabijheid bevond. „Wij wonen hier als aan het strand der zee”, zeide eens een der broeders. „Zoo als de zee schelpen van allerlei soort aan het strand werpt, zoo is het ook hier. Wat uit de kolonie, zuidelijk en westelijk van hier, wordt uitgeworpen, en evenzoo wat van het Kafferland noordelijk en oostelijk van hier aangespoeld wordt, dat alles stroomt bij ons te zamen. Is het dan wonder, wanneer het meestal de slechtste menschen zijn, die nergens meer herberg vinden?” Dat was de grond, waarop het zaad werd uitgestrooid. Welk eene overwinning der genade, wanneer in deze moeras de zendingspost gelijk eene bloem opwies, en de Heer schonk dit. In het eerst werd de blijde boodschap met stil nadenken aangehoord. Vervolgens kwam er meer beweging in eenige zielen, toen de broeders of de zusters, de tolk of de vrouwelijke tolk persoonlijk met hen verkeerden. Na twee jaren reeds kon de eersteling gedoopt worden, en werden er velen onderwezen, van wie men goede verwachtingen koesteren mogt. Op ééne omstandigheid moeten wij echter bijzon-

der letten. Het was merkwaardig zoo als te Silo de vrouwen altijd voorgingen. Op andere posten onder de Kaffers, zoo als in het algemeen onder vele anderen zoowel beschaafde als ruwe heidensche volken, vindt men bij de mannen in de eerste plaats een geopend oor voor het evangelie en dan bij de vrouwen. Hier was het juist omgekeerd. De mannen beschouwden het bezoeken der openbare godsdienst als eene aardigheid, als iets wat men deed om de leeraars, en waren zeer ongevoelig en ruw onder prediking en vermaning. De vrouwen daarentegen waren zeer begeerig om in het Godsrijk in te gaan. De eersteling was eene vrouw. Er waren vele vrouwen onder de katechumenen. Uit vrouwen bestond het grooter deel van ruim tachtig zielen, die in de zes eerste jaren tot de gemeente werden toegedaan. Wij dwalen wel niet, wanneer wij dezen zegen mede op rekening van hen stellen, die het woord der zendelingen aan de vrouwen en meisjes bragten en dan haar antwoorden of vragen aan de onderwijzeres brengen moesten. WILHELMINA toonde zich in allen opzichte zeer geschikt voor haar werk. Hare ziel juichte, wanneer zij in een hart begeerten ontdekte, die naar CHRISTUS en zijn heil uitgingen. Met welk eene hartelijke deelneming zal zij bij voorbeeld deze klagten eener vrouw heb-

ben overgebracht: „Mijne zonden moeten nog grooter zijn dan die van andere menschen, omdat de Heiland hun vergeeft. Mij blijven zij altijd aankleven, hoewel ik Hem telkens aanroep dat Hij ze van mij weg mogt nemen. Bij het aanhooren van het woord Gods, dat ik steeds beter leer verstaan, word ik dikwijls zeer verlegen.” Hoe zal zij op eenen anderen tijd weder vol lof en dank aan God geweest zijn, toen eene andere vrouw deze woorden sprak: „Ik wensch den Heiland lichamelijk te zien. Ik kan het niet begrijpen en velen van mijne landslieden kunnen dat evenmin, dat wij iemand zoude leeren kennen en liefhebben, dien wij niet met onze oogen kunnen zien, noch met onze handen tasten.” Toen zij hierop ten antwoord ontving: „Het lichamelijke zien is ons hier op aarde onmogelijk; maar wij houden ons vast aan het woord des Heeren, dat Hij zich ook ongezien aan onze harten kan openbaren”; zeide zij: „O dan zoude ik Hem ook gaarne willen hebben zoo als gij.” Dit alles en nog zoo veel meer ging door den mond van WILHELMINA.

WILHELMINA heeft in vreugde en leed op Silo gedeeld, en heeft er vreeselijke gebeurtenissen bijgewoond. De hoofdman BAUANA, die zich niet bekeerde, was na korten tijd door een sluipmoord omgekomen. Zijn zoon MAPASA, die hem in

zijne waardigheid en in zijne zonde volgde, was voor zijn volk mogelijk een nog grootere hinderpaal om in den hemel te komen. De haat onder de bevolking der plaats, de bedreigingen en invallen der in de nabijheid zijnde roofstammen, de oorlogen der Kaffers met de Engelschen, de inlijving van het land in de kolonie, de opheffing van dit verband en het weder leggen er van, dit alles ging als golven over deze arme stichting, die in deze zee als eene rots onwrikbaar staan bleef en slechts eenmaal door een stortvloed zoo overdekt werd dat zij een tijd lang onzigbaar was. Al deze menigvuldige rampen hebben ook WILHELMINA getroffen en daaraan heeft zij ook haar aandeel gehad, zoo wel als aan de vele bemoedigende ervaringen, die de Heer in deze moeilijke dagen gaf, en vooral sedert zij niet slechts alleen eene vrouwelijke tolk was, maar tot eene nationale medehelpster op den post plechtig was geordend.

Dit geschiedde in Augustus 1843, en te gelijker tijd konden vijf leden uit de gemeente der kleurlingen, twee mannen en drie vrouwen, tot zulk een heilig werk aangesteld worden. WILHELMINA stond onder deze laatsten vooraan. De ootmoedige stemming, waarin zij hare betrekking aanvaardde, was voor de zendelingen vertroostend en stichtelijk zoo als zij schreven. Zij was nu reeds

zeventien jaren op den zendingpost. Even zoo veel jaren wilde de Heer haar nog verder gebruiken. Doch dit tijdperk van haar leven zou veel stormachtiger voor haar zijn. Daarna zou zij echter een kalmen ouderdom genieten.

De oorlog der Kaffers met de Engelschen nam namelijk een veel boosaardiger karakter aan dan voorheen. Zoo als bekend is namen de meeste zendelingen de vlugt en vonden, bij hun terugkeer na den vrede, hunne zendingsgebouwen in puin, en hunne akkers verwoest. Twee malen trof hen deze ramp. Silo was de eenige plaats, die in den eersten oorlog niet verlaten werd. Bij den tweeden oorlog moest ook Silo worden verlaten en toen zij wederkeerden vonden zij alles in puin. Zoo zag ook WILHELMINA Silo weder.

Er moest weder een nieuw begin gemaakt worden, en zij zal zich geheel in dien tijd verplaatst hebben, toen zij met de eerste zendelingen aankwam en in gemeenschap met deze hare knieën bogen.

Met de dienstknechten en dienstmaagden des Heeren keerde echter ook de zegen op de plaats weder. Weldra bloeide Silo heerlijker dan te voren; want toen voor tien jaren eene bezoekreis door broeder BREUTEL plaats had, luidde het dus in het berigt over den toenmaligen toestand: „De

zaal was gevuld met Hottentotten en Fingoe's. Sommige van deze Fingoe's zijn echter nog slechts in een deken ingewikkeld. Na den middag troffen wij eene groote verzameling van Fingoe's in eene ruime hut aan, die de preek voor elkander herhaalden en daarover te zamen spraken. Het was eene ware verkwikking voor het hart, men had daar eene levende gemeente voor zich." Ook over WILHELMINA spreekt hij. Hij weet van haar te melden, dat zij en haar man met grooten zegen werken, hij noemt haar uitnemend gezegend. Zij waren zeer mild en gaven jaarlijks vijftig kaapsche daalders, wat even zooveel is als vijf en twintig pruisische (f 45). Zoo had de Heer zijne grijze dienstmaagd een onbezorgden en gelukkigen ouderdom bereid. Slechts de hongersnood van het moeilijke jaar 1857 schijnt haar nog diep getroffen te hebben. Het ging haar zoo zeer aan het hart om haar arm volk als het vee te zien wegsterven. Zij liet nog aan broeder BREUTEL met een bijzonderen groet dit treffend verzoek brengen: „Houd toch niet op voor de arme Kaffers te bidden. Zij zijn door den tegenwoordigen hongersnood zwaar bezocht, ik hoop echter, dat deze beproeving goede vruchten dragen zal en menige ziel den Heer zal zoeken en het loon zijner smarten zal worden. Al ben ik reeds zeer

oud, ik neem toch met jeugdige belangstelling nog deel in alles wat mijn vaderland betreft."

Dat was vooral haar wensch, dien zij in haren levensavond altijd weder van nieuws uitsprak, dat toch nog meer zendelingen in het Kafferland gezonden mogten worden. Elken vreemdeling, die haar bezocht, drukte zij dit haar zoo aangelegen belang op het hart en dikwijls kwam zij daarmede bij den regten man. Waut het ontbrak haar niet aan hooge gasten. Eens heeft de bekende voortreffelijke gouverneur van Zuid-afrika, Sir GEORGE GREY, bij haar in huis neêrgezeten. Hij had naar haar gevraagd en begaf zich daarop naar hare woning. Spoedig kwamen ook vele andere bewoners van Silo, en schaarden zich om de oude vrouw en den gouverneur. Deze had zich vertrouwelijk midden onder het gezelschap der kleurlingen nedergezet, en vertelde het een en ander, wat hij meende dat het volk aangenaam zou zijn om te hooren. Daarouder was ook dit, dat hij nu zestig kinderen uit de Kaffers in de Kaapstad op school had, en dat deze allen zendelingen zouden worden. Dat was iets voor WILHELMINA. Zij brak los in tranen en verzocht daarop den aanzienlijken Heer in warme en hartelijke woorden, toch zorg te dragen, dat zeer vele zendelingen naar de Kaffers gezonden wer-

den, opdat haar volk toch weldra voortdurend het evangelie mogt hooren; eene bede, die vriendelijk werd opgenomen.

WILHELMINA had in hare laatste levensjaren de groote vreugd om van vele ondernemingen te hooren, die de bekeering van haar volk ten doel hadden. Vooral was het haar zeer verblijdend, dat juist de Broedergemeente toebereidselen maakte om haren arbeid onder de Kaffers uit te breiden. De zendeling uit de Broedergemeente was voor haar nu eenmaal het ideaal van eenen volmaakten leeraar. Zij liet zich daarover dus uit: „Zendingen, die in eigen huis slechts op zich zelve leven, maken op de harde harten, zelfs met hunne welsprekendste redenen, even zoo weinig indruk als de gloed der zonnestralen op de ongedekte hoofden. De Kaffer moet, wanneer hij van zijne oude zeden en zonden, die hij van zijne ouders overgeërfd heeft, verlost zal worden, niet slechts hooren prediken, hij moet ook iets zien, een beeld voor oogen hebben, dat hij kan volgen.” De goede oude vrouw zag in 1858, in de nabijheid van Silo, den nieuwen post Engotini verrijzen. De aanleiding tot deze oprigting was de overbevolking van Silo. Zij hoorde eenige jaren daarna van de voorbereidingen tot het stichten van een nieuwen post aan de Bazijja gelegen.

Het toppunt van hare wenschen en van hare vreugde over de zending bereikte zij echter, toen zij niet lang voor haren dood het wonderbaarste bezoek ontving wat zij ooit had ontvangen, en wat haar een onuitsprekelijk zalig gevoel gaf. Het was een jonge Kaffer, TIJJA SOGA genaamd, die in Schotland tot zendeling gevormd was en nu in zijna en haar vaderland het heilige ambt had aanvaard en druk bezig was in het werk des Heeren. Gedurende zijn oponthoud in hare woonplaats ontmoette zij hem meermalen met het grootste genoegen. Dat was een helder licht voor den avond.

Spoedig daarop naderde haar einde. Toen de 9de Julij 1863 daar was, verzamelden zich de broeders en zusters om haar stertbed. Zij werd voor haar heêngaen ingezegend. De laatste verzen van het gezang zong de stervende nog mede. In haar laatste levensuur gedacht zij nog den jongen Kaffer-zendeling met groote liefde. Van de aanwezigen nam zij afscheid. Toen ging zij stil en rustig liggen en een uur voor middernacht ontsliep zij zacht en kalm. Vreugde en zaligheid werden haar deel in die hemelsche streken, waarheen hare gedachten gerigt waren.

Bij haar graf voegden de woorden: „Zalig zijn zij, die geroepen zijn tot de bruiloft des Lams.”
